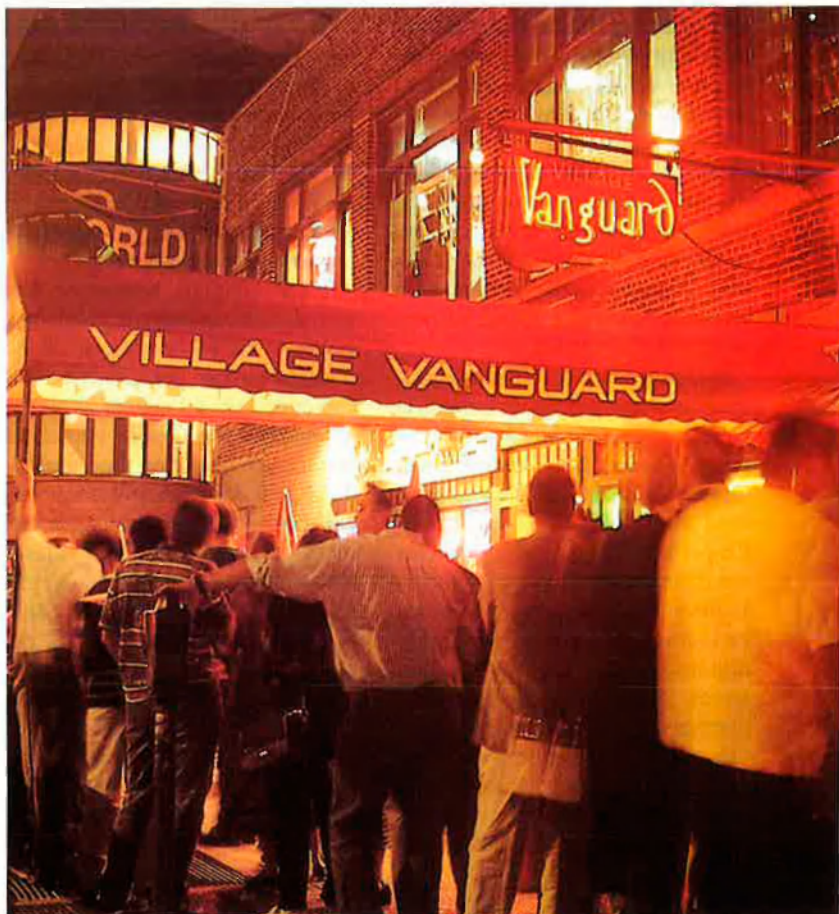

Diu el pianista Oscar Peterson, músic notable de la vella escola: "Fa vint anys, quan em van demanar pel futur del jazz, vaig respondre que es moria. Ara miro al meu voltant i sóc feliç. No estic completament satisfet, però sé segur que té futur".

Jove Jazz a Nova York

Small's és un local petit, desordenat, fosc. Hi caben una setantena de persones. Taules, cadires, sofàs arrambats als costats, un taulell ple de gerres de colors amb un gran mirall d'època, fotos de músics consagrats a les parets... L'entrada només costa deu dòlars. A partir de dos quarts d'onze, cada nit hi ha una actuació diferent i a les dues *jam session* fins a les sis o les set de la matinal. Unes hores després, cap a migdia, el local es converteix en un espai on els músics es troben per assajar-hi. Small's no ofereix alcohol. La comunitat de veïns, per por de les perturbacions que se suposa que causen aquesta mena de clubs nocturns, ha fet la vida impossible a Mitch, el propietari, i aquest no ha pogut obtenir el permís de vendre alcohol. En canvi, la gent s'hi pot portar cervesa, whisky o la beguda blanca que prefereixi o servir-se un suc de fruita, beguda que va inclosa amb l'entrada. També es pot fumar a tota la sala. Això a Nova York és quasi un luxe. Aquestes condicions proporcionen un ambient distès i confortable. Mitch és un xicotot jove que no diries mai que n'és l'amo, encara que sempre te'l trobis assegut al replà de les setze escales que has de flanquejar per entrar a l'Small's. Amb un humor ple de cinisme, anima els clients potencials a submergir-se en la penombra del local, sense descurar-se de cobrar l'entrada. Aquest club de jazz es troba en un soterrani del carrer 10 amb la 7a avinguda de Manhattan. I qui toca a l'Small's? Músics joves, de bon nivell, als quals encara no ha arribat la popularitat. Molts toquen en formacions de músics ja consagrats. Però a l'Small's tenen l'opor-

tunitat de mostrar la seva música i les seves composicions actuant amb el seu propi grup. És en aquest local que comença aquesta història, que vol descriure el moment que viu el jazz a Nova York des dels ulls de cinc músics joves, que són alguns dels valors en alça del mil·lenni que es mor.

Ja ho va dir el pianista Oscar Peterson, un dels músics notables de la vella escola: "Fa vint anys, quan em van demanar pel futur del jazz, vaig respondre que es moria. Ara miro al meu voltant i sóc feliç. No n'estic completament satisfet, però

sé segur que té futur". I és que, des de principi dels 90, una bona colla de músics joves, que ronden entre els vint-i-cinc anys i els trenta, van empenyent el món del jazz. Han begut dels estils més tradicionals i ara ells, com a generació que marcarà el tombant de segle, el fan reviure imprimint-li el caràcter d'avui, de la realitat que els toca viure. Procedeixen de tot el planeta i els ritmes originaris els acompanyen. Alguns d'aquests músics ja han començat a fer-se un nom, perquè les discogràfiques els aixopluguen. És el cas dels saxofonis-

tes Joshua Redman, James Carter, David Sanchez o dels pianistes Brad Mehldau i Danilo Perez. Però hi ha moltes més veus potents, que una nit i una altra es fan presents en molts locals de Manhattan i que omplen de música l'aire d'aquesta quadrícula d'asfalt, vidre i ciment.

Berklee, retorn a la tradició. Era a mitjan juny de l'any passat,

GEMMA COMAS

les de música més prestigioses dels EUA, situada a Boston. Tres anys més tard feia cap a Nova York, d'on ja no s'ha mogut. Toca habitualment amb el seu grup al local de Mitch, però també toca en la formació del bateria Paul Motian, l'Electric Bee Bop Band, en la Big Band de l'argentí Guillermo Klein i en alguna altra formació.

Rosenwinkel i Rossy es van conèixer a Berklee i ara viuen a Brooklyn, en un edifici on tots els llogaters són músics i disposen d'un soterrani per assajar-hi diàriament. En Jordi Rossy es va formar a Barcelona i als vint-i-quatre anys se'n va anar a Berklee. En fa cinc que viu a Nova York. Havia tocat amb el grup de Paquito d'Rivera i ara forma part del trio del pianista Brad Mehldau i toca habitualment en unes quantes formacions, entre elles el grup del saxofonista Mark Turner, amb qui també toca en Kurt. Turner ara té trenta anys i també va passar per Berklee. Venia de la Costa Oest, de Califòrnia,

Jordi Rossy: "A Berklee hi havia tantes tendències que em vaig haver d'especialitzar, em vaig convertir en un bateria de jazz tradicional."

un dimecres. Públic nombrós a l'Smalls. A l'escenari un trio format per Kurt Rosenwinkel (guitarra elèctrica), Avishai Cohen (contrabaix) i Jordi Rossy (bateria). Van tocar durant tres hores *standards* i composicions originals d'en Kurt. Van enregistrar l'actuació, que els va servir de material per al primer compacte del guitarrista, *East Coast Love Affair*, editat per Fresh Sound, i que des del gener es pot trobar al nostre país. Rosenwinkel va néixer a Filadèlfia i ara té vint-i-sis anys. El 1988 se'n va anar a Berklee, una de les esco-

però allà, no se n'hi feia gaire, de jazz tradicional i acústic, per això es va traslladar a la Costa Est.

Rosenwinkel, Turner i Rossy es van trobar a Berklee. Aquesta escola els va marcar. "Vaig conèixer moltíssims músics, tots molt bons -explica en Rosenwinkel-. L'altre dia amb el saxofonista Chris Cheek vam fer una llista de les persones que hi havíem conegut i ens en van sortir més de cinc pàgines. Cada dia tocàvem de sis hores a deu, després de les classes, i els caps de setmana tot el dia. Amb molts d'ells vaig arribar a Nova York i,

amb alguns d'ells, encara hi toco avui". I Turner recorda: "Hi vaig aprendre un fum de coses, com construir una idea musical d'una forma lògica i sistemàtica, un vocabulari nou; vaig començar a tenir una idea del que significa el swing, formes diferents de tocar harmonia i d'organitzar les idees a l'hora d'improvisar. Molta de la informació que vaig recopilar l'he anada desenvolupant després de sortir de l'escola".

A Berklee aquests músics van començar a definir-se; van fer-hi una immersió en el jazz més tradicional. Perquè la majoria havien entrat en el jazz a través de la fusió. Era el tombant de dècada (final dels 80, principi dels 90). Llavors el camí obert per Wynton Marsalis, del retorn a la tradició, ja havia calat. Ells no en van pas ser una excepció, per més que cadascú hi va arribar per motivacions diferents. Explica Rossy: "A Berklee tenia la sensació de cremar etapes cada setmana, que cada setmana avançava en idees sobre el que la música significa i sobre el fet de tocar. Però hi havia tants músics i tantes tendències diferents, que se'm va fer imprescindible d'especialitzar-me. Perquè els estils no són solament una qüestió estètica, sinó una forma de vida. I jo, aleshores, tenia necessitat de ser acceptat en el cercle més tradicional. Volia que els més puristes volguessin tocar amb mi. Això em va exigir molta especialització. I de ser un músic que tocava estils i instruments diferents, em vaig convertir en un bateria de jazz tradicional, que tocava sobretot jazz dels anys 40 i 60. Era necessari, per aprendre i entendre de veritat aquest estil. I ara estic molt content d'haver-ho fet".

Per a Rosenwinkel l'aproximació al jazz tradicional va ser diferent: "A Filadèlfia escoltava per ràdio molt de jazz tradicional sense saber què era. No em fixava en els noms dels músics, només en la música que feien. Escoltava composicions molt llargues del quartet de Coltrane, i ni tan sols sabia qui era. A Berklee vaig començar a

GEMMA COMAS

Kurt Rosenwinkel: "Aprofundir en el jazz clàssic no és una qüestió d'ètica, simplement escolto el que m'agrada."

GEMMA COMAS

Jordi Rossy: "Som músics que hem dedicat deu anys o més a conèixer el jazz. Però no n'hi ha prou a recrear-lo."

GEMMA COMAS

Mark Turner: "Si no fos per Marsalis i pel que va fer a principis dels 80, molts de nosaltres no tocaríem de la forma que ho fem."

Danilo Perez:
 "Jo em nodreixo de ritmes i d'influències llatinoamericanes, que utilitzo com elements d'improvisació, però mantinc la mateixa consciència que si estigués tocant jazz."

identificar els noms dels músics que havia sentit per ràdio. Però jo no he estat mai tradicionalista. Mai no he pensat que fos important conèixer el passat. Es per amor a la música que he anat escoltant peces antigues. D'una forma natural m'atreia aquesta música. Perquè, a mi, em sembla que aprofundir en el jazz clàssic no és pas una qüestió d'ètica o de filosofia, senzillament, sempre escolto la música que més m'agrada". A aquest músic, les doctrines de Marsalis no li feren cap efecte. "Per a mi no fou important. Escoltar Marsalis sempre m'era una pallissa. Moltes coses que deia eren molt dogmàtiques i no m'ha interessat mai la música des d'aquesta perspectiva".

En canvi, per a Turner, Marsalis és un punt de referència: "El respecte molt. Durant un temps vaig tocar amb ell. He tingut l'oportunitat de conèixer-lo personalment. És molt interessant, perquè fa una aproximació intel·lectual del jazz i és capaç d'explicar aspectes de la música d'una forma cerebral. Això és un exercici que normalment els músics no fan. Moltes d'aquestes idees m'han ajudat. A més, si no fos per ell i pel que va fer a principi dels 80, molts de nosaltres no tocaríem de la forma que ho fem". Dogmàtic? "Sí, a vegades, però això tant hi fa, perquè no t'impedeix pas de fer el que vulguis. Wynton ha fet tantes coses bones i és un músic tan increïble, que no té importància que sigui dogmàtic".

Sigui com sigui, aquests músics han arribat a un mateix camí des de procedències diferents. "Som músics que hem dedicat una bona part de la vida —apunta Rossy—, deu anys o més, a conèixer el jazz a fons, a partir del *bee bop* en endavant. Però, d'una altra banda, creiem que no n'hi ha prou de recrear-ne. Estic convençut que l'esperit del jazz és conèixer l'essència emocional que es troba en la tradició, però al mateix temps has de trobar la teva pròpia veu".

Nova York, la fita. Són dos quarts d'onze de la nit. En més d'una vintena de clubs i locals de jazz, bars i restaurants de Manhattan sonen en paral·lel, com les lí-

GEMMA COMAS

nies del pentagrama, els *standards* més coneguts, "Round Midnight", "If I should lose you", "Easy to remember", "I remember you"... de les maneres més variades. Perquè,

Dos quarts d'onze de la nit. En més d'una vintena de locals de jazz de Manhattan sonen els 'standards' més coneguts, 'Round Midnight'...

si una cosa caracteritza el jazz a Nova York, és la infinitat de músics i de tendències que hi conviuen. Els locals també manifesten aquesta diversitat. Hi ha espais com Knitting Factory, que enguany celebra el seu desè aniversari, on es mostra música d'avantguarda, on et pots trobar formacions tocant música contemporània i grups que barregen el jazz amb la música ètnica. Pots atansarte al Sweet Basil, on toquen un jazz més tradicional. Llocs com Village Vanguard, amb un públic exigent, i on pots escoltar músics establerts de la categoria de Terence Blanchard o Joe Lovano, acompanyat de Bill Frisell i Paul Motian. Anar al Blue Note o a l'Iridium, on actuen grans figures de

l'alçada de Keith Jarrett o de Chick Corea i músics coneguts com Celia Cruz, que surten de l'àmbit del jazz estricte. Des de fa pocs mesos també es pot tornar al Birdland, un *remake* del mític Birdland dels anys 50, ara amb actuacions com la de Michael Brecker Quintet (amb Pat Metheny, Jack DeJohnette, Dave Holland i Joey Calderazzo). A més, en infinitat de bars i restaurants, hi ha grups que hi actuen en directe. Allí l'únic criteri que preval és que els músics passin la gorra i no demanin diners al propietari del local. En canvi, poden tocar el que vulguin. Fou precisament al Knitting Factory on el pianista panamenc Danilo Perez va presentar el seu darrer disc, *Panamonk*, aquesta tardor passada. Danilo també va passar per Berkeley i després de fer la immersió en el jazz tradicional, tocant amb el vocalista John Hendrix, amb Dizzy Gillespie, amb Terence Blanchard, va començar a introduir ritmes afrocubans i llatins en els *standards* i en les seves pròpies composicions. Aquesta és una de les tendències que aquests darrers anys ha començat a quallar dins el panorama jazzístic americà. Hi ha més músics (el saxofonista porto-riquès David Sanchez, el pianista veneçolà Ed Simon...) que, com Danilo, es van situant en bones posicions dins el mercat discogràfic.

"Els jazzistes no han estudiat gaire la música llatina i els llatinoamericans tampoc no han aprofundit en el jazz —explica Danilo—. Jo em nodreixo de ritmes i d'influències llatinoamericanes, que utilitzo com a elements d'improvisació, però mantinc la mateixa consciència que si toqués jazz. Dificilment passo quinze minuts fent la mateixa cosa". Aquest és un dels camins que té més futur dins el jazz actual? "No necessàriament pel fet de ser llatí, sinó més aviat, pel fet d'amalgamar-se amb elements africans dispersats per la manera de ser portats a Amèrica. En molts casos no hi va haver contacte, però es van desenvolupar els mateixos ingredients. El que fem nosaltres es remunta a l'Àfrica i això suposa un acostament. També és un fet social que es dona ara. Perquè la mú-

sica reflecteix el que ens passa a Nova York, on d'aquí vint o trenta anys s'hi donarà una altra cultura, que trençarà la puresa d'ara".

El contrabaixista que toca habitualment en la formació de Danilo és Avishai Cohen. És un exemple clar d'aquesta convergència multicultural: té vint-i-sis anys i va arribar a Nova York ara en fa cinc. Va néixer i es va criar a Jerusalem. Tot i haver començat estudiant música clàssica, aviat va passar al jazz. Però el seu interès gira al voltant del jazz més ètnic. "Vaig venir a Nova York perquè els músics de més qualitat són aquí; per tant, si ets aquí cada dia n'aprens més i més. Quan vaig arribar no estava preparat. En canvi ara veig que tinc un nivell i que toco el contrabaix amb alguns dels millors músics que hi ha aquí i m'agrada la música que faig. Aquests últims dos anys he tocat amb els *rumbeiros* de Nova York, músics especialitzats en música llatina, he tocat moltíssimes hores amb ells i també amb el Danilo, que desenvolupa un munt de ritmes diferents. I aquesta via és molt interessant, perquè la música llatina cada vegada es va integrant més en el jazz".

Aquests músics passen el dia tocant. A mig matí o migdia estudien, fan *jam sessions* privades, enregistren compactes o tenen una actuació en algun bar restaurant. De nit acostumen a fer actuacions en clubs de jazz. Això, és clar, sempre que no facin una gira. Són entusiastes i modestos. Viuen per la música i sovint s'obliden del que vol dir tenir una estona d'oci per passejar, sopar amb els amics o anar al cinema, sense necessitat de parlar de música o de portar l'instrument a sobre. Sovint toquen per pocs diners. No els sembla bé, però s'estimen més actuar per vint dòlars, que no pas no actuar. Diuen que per amor a la música aguanten una situació econòmica inestable i moltes vegades raquítica. Això fa que per a un músic de jazz viure a Nova York no sigui fàcil. Diu en Kurt Rosenwinkel: "Fa falta tenir diners per viure a Nova York i essent músic de jazz, mai no saps d'on sortiran. Tenim una manera de viure força *underground*. Però, de

totes maneres, en aquests moments em sento encantat de viure en aquesta ciutat, m'agrada i suposo que hi continuaré vivint en el futur". Diu l'Avishai Cohen: "És dur per a qualsevol persona de viure a Nova York, perquè és una ciutat dura. Quan hi arribes i concibes pocs músics, al principi, és difícil. Però a mesura que vas coneixent gent, de mica en mica també et vas fent conèixer, la gent compta amb tu i t'hi vas fent un lloc". Diu en Jordi Rossy: "El que tenim en comú tots aquests músics és que aquí és molt difícil de sobreviure, però fàcil de dur-hi a terme els teus projectes. Perquè hi ha molta gent interessada a fer coses pel simple fet de fer-les i disposada a pagar un preu alt per poder fer allò que vol. Viure a Nova York és una bona cura d'humilitat. És fàcil de fer-se un

Jordi Rossy: "A Nova York també hi ha 'jam sessions' privades. Cada dia n'hi deu haver centenars als soterranis de les cases dels músics."

lloc més o menys important en alguna altra ciutat, però quan arribes aquí has de començar de zero".

Un dels camins que els músics tenen per fer-se conèixer i connectar amb els altres músics és el de les *jam sessions*, que funcionen a molts clubs de jazz i sobretot les *jam sessions* privades, que diàriament organitzen els músics mateixos. "Les *jams* públiques són molt interessants per a la gent nova que arriba a la ciutat —comenta Rossy—. Per a ells són una possibilitat de conèixer gent nova, encara que musicalment siguin sempre imprevisibles. Ara, a Nova York també hi ha, i és una cosa quasi única, *jam sessions* privades. Cada dia n'hi deu haver centenars als soterranis de les cases i als apartaments

dels músics. Aquí és molt normal que un pianista tingui a casa una bateria per poder tocar en grup. En aquestes sessions és quan pots explorar musicalment, perquè toques amb els músics que tu et tries; així és com pots desenvolupar les teves pròpies idees". Amb tot, en Mark Turner comenta: "A vegades he llegit en alguna revista que critiquen als músics joves que no sàpiguen estar dalt d'un escenari. Els músics ens hem acostumat a tocar entre nosaltres. Ara no és com els anys 50, que els músics sempre tocaven davant un públic".

No és fàcil de fer-se un lloc a Nova York. Però aquests músics també saben molt bé que aquesta ciutat és una plataforma de llançament musical i comercial. Saben que allò que hi facin pot arribar a tenir una repercussió gran. A Nova York hi ha el mercat discogràfic, hi ha les sortides. Així, diu en Jordi Rossy: "Sí que és dur de guanyar-s'hi la vida, però la possibilitat de guanyar molts diners a la llarga, amb tot el que això implica de fama i de vanitat —cosa que, poc o molt, afecta tothom—, et força a millorar cada dia. Encara que aquesta no sigui la motivació principal. A més, aquí, constantment hi arriben músics famolencs, amb ganes d'aprendre. Això t'obliga a no deixar-te anar, a continuar pujant de nivell. La competència és molt dura, però t'inspira a tocar millor. Ja sé que és un tòpic de Nova York; tothom ho sap, però és la realitat".

Montserrat Serra (Nova York)

Els locals de Nova York manifesten una gran diversitat de tendències de jazz. A més, en infinitat de bars i restaurants, hi ha grups que hi actuen en directe.